

Філософія

DOI: 10.15421/172094

УДК: 248.2+316.72+141

Стан ІНШОГО постмодерну як предмет гетерології

Михайло Мурашкін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Метою дослідження є з'ясування і освітлення феномену стану ІНШОГО постмодерну як предмету гетерології, вияв важливості і значимості такої характеристики, як інший всередині самої людини, той інший який регулює і очищує, що відображено в гетерологічних роздумах постмодернізму. Методологія отримання нових знань ґрунтується на компаративному методі дослідження. Розглядалися різні стани людини і різне розуміння самого «іншого» в гетерології. «Інший» може розумітися як інша людина яка має зовсім інший світогляд, зовсім інші природні властивості, а може розумітися як певний стан людини. В залежності від цього методологія дослідження повинна бути різною. Наукова новизна полягає в тому, що вперше розглядається такий феномен людської природи, як стан ІНШОГО і визнання людиною власного іншого всередині себе, що може бути предметом гетерології. Абсолютний Інший в гетерології розуміється по-різному. Це і інша людина, яка має абсолютно інший світогляд, яку ніяк не зрозуміти. Але це і стан ІНШОГО самої людини, стан її особливого «я», , коли зупиняються всі непотрібні дії. В гетерології цей стан називають по-різному. Показано, що гетерологія оперує розумінням категорії «інший» не тільки як «інша людина», але і як певний стан людини, стан ІНШОГО. Висновки. З'ясовано, що ІНШИЙ постмодерну як внутрішнє визнання людиною власного іншого всередині себе, може розумітися як компенсаторне осяяння, що є невід'ємним феноменом природи людини. Стан ІНШОГО припиняє усіляку неважливу діяльність. Через це йде процес очищення від застарілих, відживших своє думок і почуттів. Очищення йде в зв'язку з тим, що існують компенсаторні механізми психіки які притаманні самій природі людини, які здатні оновлювати психічні процеси.

Ключові слова: *інший, постмодерн, релігія, містика, культура*

The state of OTHER postmodernism as a subject of heterology

Michail Murashkin, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

The aim of the study is to clarify and elucidate the phenomenon of the state of OTHER postmodernism as a subject of heterology, to show the importance and significance of such a characteristic as another within man himself, the other that regulates and purifies, which is reflected in heterologous reflections of postmodernism. The methodology of obtaining new knowledge is based on a comparative research method. Different human states and different understandings of the "other" in heterology were considered. "Other" can be understood as another person who has a completely different worldview, completely different natural properties, and can be understood as a certain state of man. Depending on this, the research methodology should be different. The scientific novelty is that for the first time such a phenomenon of human nature as the state of the OTHER and the recognition of man's own other within himself, which may be the subject of heterology, is considered. The Absolute Other is understood differently in heterology. This is another person who has a completely different worldview, which can not be understood. But this is the state of the OTHER man himself, the state of his special "I", when all unnecessary actions stop. In heterology, this condition is called differently. It is shown that heterology operates by understanding the category of "other" not only as "another person", but also as a certain state of man, the state of OTHER. Conclusions. It has been found that the OTHER postmodern, as a person's inner recognition of his own other within himself, can be understood as a compensatory enlightenment, which is an integral phenomenon of human nature. The state of the OTHER ceases all unimportant activity. Because of this there is a process of purification from obsolete, outdated thoughts and feelings. Purification is due to the fact that there are compensatory mechanisms of the psyche that are inherent in human nature, which are able to renew mental processes.

Keywords: *human condition, OTHER, postmodernism, heterology, mysticism*

Состояние ДРУГОГО постмодерна как предмет гетерологии

Михаил Мурашкин, Днепропетровский государственный университет внутренних дел

Целью исследования является выяснение и освещение феномена состояния ДРУГОГО постмодерна как предмета гетерологии, проявление важности и значимости такой характеристики, как другой внутри самого человека, то другой регулирующий и очищает, что отражено в гетерологичных раздумьях постмодернизма. Методология получения новых знаний основывается на компаративном методе исследования. Рассматривались различные состояния человека и разное понимание самого «другого» в гетерологии. «Другой» может пониматься как другой человек которая имеет совершенно другое мировоззрение, совсем другие природные свойства, а может пониматься как состояние человека. В зависимости от этого методология исследования должна быть разной. Научная новизна заключается в том, что впервые рассматривается такой феномен человеческой природы, как состояние ДРУГОГО и признание человеком собственного другой внутри себя, что может быть предметом гетерологии. Абсолютный Другой в гетерологии понимается по-разному. Это и другой человек, который имеет абсолютно другое мировоззрение, которую никак не понять. Но это и состояние ДРУГОГО самого человека, состояние его особого «я», когда останавливаются все ненужные действия. В гетерологии это состояние называют по-разному. Показано, что гетерология оперирует пониманием категории «другой» не только как «другой человек», но и как состояние человека, состояние ДРУГОЕ. Выводы. Выяснено, что ДРУГОЙ постмодерна как внутреннее признание человеком собственного другой внутри себя, может пониматься как компенсаторное озарение, является неотъемлемым феноменом природы человека. Состояние ДРУГОГО прекращает всякую неважную деятельность. Из-за этого идет процесс очистки от устаревших, отживших свое мыслей и чувств. Очистка идет в связи с тем, что существуют компенсаторные механизмы психики присущих самой природе человека, которые способны обновлять психические процессы.

Ключевые слова: состояние человека, ДРУГОЙ, постмодернизм, гетерология, мистика

Гетерология – це мова про стан ІНШОГО. Але це треба ще розкрити і довести, показати цю реальність як конкретне існуюче явище. Тому постановка проблеми у загальному вигляді зводиться до розкриття і доведення того положення, що ІНШИЙ постмодерну є предметом гетерології і розуміється як певний стан людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що постмодернізм засвідчує і розкриває в своїй гетерології Інше. Це «Інше – безмежне і рішучо близьке, божественне» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Але це Інше є таке «я» воно внутрішньо визнає власного іншого всередині себе» (Ортис, 2003, с. 477). Тобто йде орієнтація розуміння, що стан ІНШОГО – це певний стан людини, коли «людина починає усвідомлювати себе як частину іншого, більш Високого, Величного, Абсолютного» (Колодний, 2020, с. 17).

Формулювання цілей, тобто постановка завдання тут – це доказати те положення, що ІНШИЙ постмодерну є предметом гетерології і розуміється як певний стан людини.

Жорж Батай розробив предмет гетерології як науку про зовсім інше. Але це інше на перший погляд загадкове. За Жоржем Батаєм геронтологія має дуалістичну онтологію яка висловлюється проти редукції

об'єктивної реальності до свідомості. Тут геронтологія визначає редукцію об'єктивної реальності до свідомості як ідеалізм.

Жорж Батай стверджує, що діалектичний синтез об'єктивної реальності і свідомості неможливий. Їхньої тотожності не може бути. Тобто за Жоржем Батаєм об'єкт і суб'єкт знаходяться в абсолютному розриві. Таке положення речей мабуть потребує якихось нових методів дослідження.

За Жоржем Батаєм гетерогенність протилежна науковому пізнанню яке абстрагує світ. Гетерогенність підриває стійкість абстракцій наукового пізнання. Гетерогенна реальність гетерології подібна несвідомому. В цій несвідомості нема логічних протиріч. Тут протилежності існують без усіляких логічних протиріч. Такими своїми роздумами Жорж Батай входить в сферу психологічного, в якому існує стан людини без усіляких протиріч. А це нагадує стан ІНШОГО який притаманний людині.

Гетерологія є певною галуззю філософії. Ця галузь досліджує іншого. Від цього іншого залежить думка людини. Але саме це інше неможна зрозуміти. «Це вельми загадкове знання яке не піддається розумінню» (Ліотар, 1998, с. 59). Тобто гетерологія – це та галузь філософії яка займається станом несві-

домого. Але філософія в своєму широкому аспекті займається якраз свідомим, займається пізнанням, науковим пізнанням реально існуючої об'єктивної реальності. Тому гетерологію часто навіть і не називають галуззю досліджень наукового і філософського характеру. Галузями теоретичної філософії є онтологія, гносеологія і аксіологія. Практична сфера філософії – це етика. Гетерологію не виділяють в окрему галузь філософських досліджень. Вона залишається поза загально прийнятими філософськими дисциплінами. Але гетерологія вміщується в такий розділ суб'єктивної онтології як філософія свідомості і несвідомого, коли інше цієї гетерології розуміється як стан ІНШОГО, тобто певний стан людини. Гетерологію також можна вписати в розділ філософської антропології, якщо розглядати іншого, знову ж таки, як певний стан людини. От тоді гетерологія буде стабільною галуззю філософських досліджень в розділах «філософії свідомості і несвідомого», або в «філософській антропології». В цих розділах, або дисциплінах, гетерологія, розглядаючи стан ІНШОГО, вирішує проблеми зв'язку між науково-логічним, художньо-символічним знанням і пізнанням та ІНШИМ як станом зупинки процесів пізнання і усіляких зайвих проявів і дій людини. Адже стан ІНШОГО є «рух назад, прагнення до ануляції, закруглення свого особистого процесу» (Деррида, 1999, с. 624), коли є «спрощуюча діяльність Бога в містиці» (Мерло-Понти, 2001, с. 216), коли «суб'єкт подасть у відставку, прийде до Другого, зникне і, тим самим запустить ланцюжок несвідомих означаючих» (Назио, 2015, с. 156).

Гетерологія вирішує проблему можливості того, що стан ІНШОГО в людині може руйнувати його логічну і символічну сфери, його сформовані світоглядні наукові знання і пізнання. Також гетерологія вирішує проблему можливості того, що стан ІНШОГО може руйнувати в людині її художньо-символічні знання і пізнання. Але такі побоювання безпідставні тому що стан ІНШОГО має прояв чисто спонтанно, компенсуючи відхилення людини від безпосереднього буття і занурення її в сферу логічного і символічного, відірваного від безпосередніх вирішень життєвих проблем.

Тим не менш стан ІНШОГО проводить в людині руйнації. Постмодернізм розглядає ці руйнації. І тут «мова йде не про протиставлення догматичному образу мислення іншого образу, запозиченого, наприклад, у шизофренії. Але скоріше про нагадування, що шизофренія – не тільки людський факт; це і можливість мислення, яке має прояв як таке тільки в

скасуванні образу» (Делёз, 1998, с. 185).

Постмодернізм розглядає руйнацію всього застарілого в мистецтві і містиці. Митець позбавляється ілюзій. Тут виникає «руйнування ілюзій, що перетворюється в красу» (Кристева, 2010, с. 138).

Серед мистецтв постмодернізмом робиться акцент на музиці. Тут «музика жадає руйнації, руйнації будь-якого роду, згасання, несправності, розставання» (Делёз, & Гваттари, 2010, с. 498).

Стан ІНШОГО руйнує у митця ілюзії. А це означається на культурі, на мистецтві. Тому можна розглядати, наприклад, «поезію скоріше як знаряддя руйнування культури, а не як вмістилище її цінностей» (Каллер, 2006, с. 84).

Максимальна руйнація усього застарілого спостерігається у містика. Тут «містична душа активно розігрує увесь всесвіт в цілому і відтворює відкритість Цілого, в якому нічого не бачити, не споглядати» (Делёз, 2000, с. 89).

Відкритим залишається питання наскільки стан ІНШОГО може зруйнувати в людині застаріле. І скільки руйнацій припадає на стан ІНШОГО. Адже є інші причини того що в людині руйнуються вже міцно складені логічні висновки, руйнується цінність тих чи інших символів що входять в стабільні символічні структури.

Гетерологія також розглядає той варіант, що міцні логічні і символічні структури в людині, структури що вже давуо склалися, і які надійно захищають цю людину, не дають проявитися руйнуючому стану ІНШОГО. Але вплив ззовні, зі своїми змінами змушує дещо змінити і в людині, дещо порушити, змінити те, що перешкоджає розвитку. Хоча певні соціальні закони і настанови застарілого характеру, за якими людина повинна жити не дають змінюватись і оновлюватись порушуючи в людині все, що перешкоджає розвитку. А отже перешкоджає прояву стану ІНШОГО, руйнуючого застаріле.

Різкі соціальні оновлення можуть відбиватися на різких змінах у внутрішньому житті людини. Від того може бути більший прояв стану ІНШОГО, що компенсує неприлаштованість людини до нових умов.

Гетерологія висуває фактично дві протилежності: людське «я», як свідоме і несвідоме життя за логічними і символічними надбаннями, і стан ІНШОГО, як частина певного несвідомого, яке порушує ці надбання, надбання застарілого характеру, як зупинка прояву застарілого.

Стан ІНШОГО може активно руйнувати застарілі структури людського «я». Але стан ІНШОГО має

прояв на деякий час як оновлююче компенсаторне осяяння. Воно не зачіпляє в людському «я» значуще, життєве, важливе. Воно призупиняє неважливі, неголовні прояви людського «я». Тому стан ІНШОГО не до кінця руйнує це «я». Воно просто призупиняє прояви не головного, не важливого. Цим стан ІНШОГО оцінюється людиною як потрібний прояв, важливий, Вищий, Божественний. Тут «Інше – безмежне і рішучо близьке, божественне» (Б'юкенен, 2003, с. 92).

Людське «я» зі своїми логічними і символічними структурними настановами піддається новині зовнішніх впливів і в силу необхідності пристосуватися до нових умов формує із себе компенсацію недоліків, тих недоліків які не дають пристосуватися до нових умов, тим самим дають можливість прояву стану ІНШОГО, яке призупиняє неадаптивні дії людини.

Але розквіт прояву стану ІНШОГО виникає коли у людини накопичується багато зайвого в його «я», що не дає людині рухатись вперед, не дає пристосуватися до нових умов існування в зовнішньому світі, який змінився. Цей розквіт прояву стану ІНШОГО розуміють як Вищий стан людини, Божественний. В релігійному містицизмі цьому стану дають такі назви як Мокша, Самадхі, Нірвана, Саторі, Царство Небесне.

Стан ІНШОГО є пасивний стан. Накопичені в людському «я» непотрібні характеристики призупиняють свій прояв в силу того, що вони не дають людині пристосуватися до змін в зовнішньому світі.

Помічено, що стан ІНШОГО як пасивний стан суб'єкта широко представлений в теології (Levinas, 1987). Тут, за словами Б'юкенена «теологічний Інший зводить суб'єкта до стану пасивності» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Але демонстрацію стану ІНШОГО як пасивність, як зупинка діяльності можна побачити в мистецтві, літературі, релігії, містиці.

З прадавніх часів йшла мова про стан який характеризується тим, що людина стає пасивною, нерухомою, не діє. Але це є справжня пасивність, уявна.

Пасивність стану ІНШОГО, Божественного стану – уявна. Існує «бездіяльний небесний бог (лит. Диевас, лат. дивес)» (Еліаде, & Куліано, 2011, с. 249). Але ця пасивність несправжня. «В Індії Dyauh (Div) залишився в межах цього натуралістичного визначення з широким батьківством і квазіпасивністю» (Дюмезиль, 1986, с. 155). Мистецтво передає внутрішній світ цього Бога коли фіксує, що «обличчя бога залишається спокійним, безтурботним і нерухомим» (Кемпбелл, 2002, с. 457).

В Упанішадах мова йде про особливий стан свідомості, Вищий, Божественний. Ще прадавня «Ін-

дійська психологія знала чотири стана свідомості: неспання, сон без сновидінь, сон зі сновидіннями і «каталептичну свідомість», транс (турія)» (Еліаде, 2009, с. 75). Тут мова йде про стан ІНШОГО. Якраз цей стан супроводжується нерухомістю. Але природа цього стану не каталепсична, а компенсаторна. Постмодерн каже про кататонію. Тут «кататонічним падінням» (Крістева, 2004, с. 66) пояснюється багато феноменів психічного життя. Навіть пояснюється те, що людина може «знаходитися у відриві від вчинку і навіть від руху і постає як чисте споглядання без пізнання» (Дел'єз, Гваттари, 1998, с. 273). І це теж має цінність. Адже «досконалість людини» (Батищев, 1989, с. 264) пов'язана не тільки з її діями а і з спогляданням. «Рубінштейн захищав те, що не можна звести змістовності, які входять в «споглядання», до того які доступні діяльності» (Батищев, 1989, с. 263). Адже досконалість «не тільки в діянні, але і в спогляданні» (Рубінштейн, 1973, с. 343).

Прояви свідомості – це активність. Тому постмодерн, як світоглядна філософія, каже про такі продукти прояву свідомості як «ствердження не як заціпеніння, але – як творення» (Дел'єз, 2003, с. 362). Хоча існує осяяння результатом якого не є обов'язково творення, тому що це осяяння ненаправлене, не інтенціональне. Попередники постмодернізму, такі як Мартін Гайдегер, розглядали випадки у людини ненаправленого, неінтенціонального осяяння, торкаючись питань містичного досвіду, екстазу, трансценденції, особливих станів свідомості людини. Було висказано багато суперечливих думок. Але Мартін Гайдегер серед всіх висловлювань «прагнув зберегти силу ненаправленого, неінтенціонального осяяння» (Хабермас, 2003, 193). Постмодернізм розглядаючи такий вид осяяння відштовхувався від основних розробок модернізму, де були закладені основи для філософських роздумів з цього приводу. Основа була найдена в період модерну. Цією основою вважалось споглядання. Вважалось, що споглядання могло спровокувати прояв неінтенціонального осяяння як стан ІНШОГО. Справа в тому, що дія «є послаблення споглядання» (Бергсон, 1994, с. 238). А відсутність дій, як це у випадку стану ІНШОГО, не послаблює споглядання. Навпаки, відсутність дій і споглядання провають прояв неінтенціонального осяяння, провають виникнення стану ІНШОГО. Коли людина діє то вона втрачає в якійсь мірі самоконтроль. Але якраз контроль над собою у людині компенсується виникненням стану неінтенціонального осяяння, або стану ІНШОГО, де окремі контролюючі дії зникають, бо зникає протиріччя в психіці. Але «контроль

– це обмеження в русі» (Уотс, 2004, с. 64).

Так чи інакше рух обмежується навіть у тварин, коли у них виникає інсайт. При спостереганні за мавпами було помічено, що коли у них виникав інсайт, то рух зникав. При інсайті мавпа «раптом завмерла, на якусь мить» (Гудолл, 1992, с. 31). У мавпи це мить, а у людини завмирання може продовжуватись годинами. Так Сократ «стояв при Потидее двадцять чотири години, не рухаючись з місця» (Вейнингер, 1992, с. 363). Тут можна посилатися на те, що Сократ був філософом, а філософія – це ода лише рефлексія. «А в дії нема рефлексії» (Хьюбер, 1994, с. 37). І тому потрібен момент не дії. Хоча треба відмітити, що рефлексія не обмежується однією філософією. Рефлексія притаманна взагалі людині яка може займатися будь якою діяльністю. Але виникає інше питання, наскільки рефлексія з її бездіяльністю притаманна стану ІНШОГО. Те що сама бездіяльність притаманна стану ІНШОГО то про це каже взагалі релігійно-містична культура. Але розглядаючи феномени цієї культури ми особливо не бачимо прояви рефлексії. Отже рефлексію можна вважати лише моментом містичного досвіду, коли людина лише починає входити в містичний особливий стан, або в стан ІНШОГО. Але коли вона в стані ІНШОГО то це вже митець і містик передає так: «Сиджу в безтурботності, не роблю нічого» (Уотс, 1996, с. 79). І такий стан звеличується людиною всеохопності, до всесвітності. Ця всеохопність і всесвітність буддизмом «символізувалась в Нірвані, грецькі філософи називали її нерухомим першодвигуном» (Фромм, 1992, с. 86). Але це певний психічний стан людини. Про нього кажуть і митці і містики. Про нього кажуть і філософи і релігійні діячі. І кажуть по-різному. Для одних – це священне. А інші просто фіксують, що в цьому стані дух втрачає себе і нема «ні дії, ні способу» (Еко, 2014, с. 199). Тобто з приводу стану ІНШОГО багато різних суджень. Цей стан приходить до людини раптово. І людина оцінює його в силу свого розуміння, рівня культури, в силу своїх світоглядних поглядів. Бо стан ІНШОГО ні про що не говорить. Людина просто перестає робити все непотрібне. Її «тіло робить щось рефлекторно, інстинктивно. І коли це бачиш своїм внутрішнім поглядом, то чомусь перестаєш це робити, як непотрібне» (Мурашкин, 2020, с. 474). Тобто в стані ІНШОГО в людині зникає непотрібна діяльність. Але цей стан особливий. Людина дивується, що в неї виникає таке. Людина розцінює цей стан як Вищий. В релігійно-містичній культурі складається уявлення про цей стан, складаються приблизні медитативні практики за якими можна отримати подібний стан.

В релігійно-містичній культурі – це Божественне . І людина намагається отримати цей стан. Вона навіть згодна «жити в бідності, цнотливості, бездіяльності» (Вебер, 1994, с. 274), щоб тільки мати цей стан Божественного. А в кінцевому результаті щоб підкорити собі себе, тобто оволодіти собою. Бо «справжнє підкорення якраз і полягає в тому щоб робити тільки необхідне» (Вандерхилл, 1996, с. 252).

Людина в стані ІНШОГО нічого не робить. Але коли обставини життя вимагають якось діяти то людина робить тільки необхідне.

Ен Б'юкенен досліджуючи праці Левінаса помічає за ним таку думку, що «Наші взаємини з Іншим завжди є, твердить він, взаєминами з Таємницею. Таємниця, найвищим прикладом якої є смерть, – це те, що робить нас безпорадними, що позбавляє нас здатності діяти, що пригнічує наші відчуття» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Але в стані ІНШОГО має прояв не справжня смерть. Тут символічна смерть, коли в людині вмирає все зайве, віджило своє, вмирають непотрібні дії і людина завмирає перед своїми зайвими не потрібними спонуканнями. Вона зовсім не безпорадна, а просто в неї призупиняються дії які їй зовсім непотрібні. Тобто це стан спасіння для неї. І стан ІНШОГО не позбавляє людину діяти. Вона поки знаходиться в стані ІНШОГО при зовнішніх загрозах може в кожному мить почати діяти. Вона реагує на зовнішні загрози і може на них відповісти. І в стані ІНШОГО зовсім не пригнічуються відчуття. Але пригнічуються ті відчуття які зайві, нічого людині не дають, а тільки заважають їй рухатись вперед і розвиватися. Тобто стан ІНШОГО як вид трансу не є хворобливим, а є спасінням від застарілого «я». Тому для людини цей транс є Велич, Божественність. І це помічає Мартін Гайдегер. У Мартіна Гайдегера стан ІНШОГО фігурує як стан з найповнішою спроможністю. У нього це Буття з потенційною спроможністю. Ен Б'юкенен зазначає, що Мартін Гайдегер «смерть наділяє Dasein його найповнішою потенційною спроможністю-Буття» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Знову ж таки тут смерть є символічним виразом, коли в людині зупиняються всі зайві прояви.

Стан ІНШОГО не робить з людини спроможного, якщо ця спроможність відсутня в ньому зовсім. Але стан ІНШОГО компенсує певні недоліки, що відкриває можливість знаходити шляхи подолання тих чи інших проблем. Компенсація певних недоліків – це зникнення у людини тих чи інших властивостей і характеристик. Процес зникнення супроводжується завмиранням і зупинкою проявів властивостей і характеристик які заважали діяти творчо. Завмирання

і зупинка нагадує смерть. За словами ЄН Б'юкенена «Левінас вважав, що смерть, підводячи суб'єкта до межі можливого, робить його неспроможним бути спроможним» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Тут при розгляді стану ІНШОГО смерть є символічною смертю, а спроможність, яка була, такою і залишається. Але розкриваються можливості через зупинку всього зайвого, всього неважливого і непотрібного. Можливості збільшуються тому що людина володіє собою.

Гетерологія в стані ІНШОГО постмодерну бачить пасивність. Ця пасивність зумовлює цінність (Lyotard, 1988). Зумовлена цінність пасивності полягає в тому, що в людині призупиняються ті дії які не дають можливості пристосовуватися до нових змін в зовнішній об'єктивній реальності.

«Пасивність» зумовлює саму цінність і перевагу Левінасової думки про алтерність» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Посилання на нове «поняття алтерності або іншості» (Коскі, 2003, с. 20) при розгляді, не породжує область зовсім нових знань, а повертає до вирішення вже існуючих питань, до проблем стану ІНШОГО, що є предметом гетерології.

Відомо, що постмодернізм в своїх творах про гетерологію розуміє Іншого по-різному. Є таке, що Інший розуміється як інша людина за своїм світоглядом. Але в даному розгляді «інший є абсолютно іншим лише будучи єго, тобто в деякому сенсі, будучи тим же, що я» (Деррида, 2000, с. 193). Але це «я» знаходиться в стані ІНШОГО. В цьому стані людина вмирає «для всіх відношень, суєтних, безглузких. Близькі відчують це. Я – інший» (Мурашкин, 2006, с. 123).

В стані ІНШОГО людина вмирає для всіх відношень, відношень суєтних, які не мають ніякого сенсу. Людина взагалі перестає робити що-небудь непотрібне. Робити непотрібне – це робити щось несправедливе у відношеннях. Або мати з ким небути несправедливими відношення. Тому в цьому можна вести мову про «неможливість знайти адекватну фразу, щоб висловити про несправедливість» (Б'юкенен, 2003, с. 92).

Постмодернізм шукає адекватну фразу для означення і не може її зайти. Але той самий постмодернізм каже про існування неіменованого, каже про такий стан людини з приводу якого неможливо підібрати слово щоб його назвати. І тут підкреслюється, що в цьому випадку ім'я немає ніякого значення. Мова йде про піднесене, елементом якого може бути стан ІНШОГО. Тут «піднесене потребує, скоріше, деякої негативної онтології. Що не заважає дождатися від мистецтва самого справжнього абсурду: щоб вони

свідчили в чуттєвому (візуальному, літературному, музикальному...), що чогось чуттєвому бракує або щось його перевершує, – ім'я же не грає ніякої ролі, мова йде про неіменоване» (Ліотар, 2004, с. 91).

Якщо мова йде про неіменоване то це ознака того, що мова йде про стан ІНШОГО, про деякий релігійний досвід, про певний стан містиків і митців.

Ще з часів модерну філософи розглядали особливі вищі стани свідомості, які притаманні релігійним діячам, містикам і митцям. Мова йшла про те як важко отримати цей особливий, вищий стан духу, той стан який неможливо ніяк пояснити, ніяк висловити. Людвіг Вітгенштейн «заперечував проти легких досягнень в релігії, містицизмі і мистецтві, але він вважав їх незрозумілими, насправді невимовними» (Паскаль, 1993, с. 135).

У філософії непередаваний стан переходить на рівень ірраціонального, чуттєвого, коли людина внутрішнє, суб'єктивно відчуває особливий стан свого існування. Тоді і його свобода і його благодать як відчуття переживаються як щось неповторне, яке в глибинах душі виникло раптово, спонтанно, і розумом людина не може досягнути те, чому це у неї виникло. Тут «свобода, як і благодать, не може бути виражена на мові причинності» (Марсель, 1995, с. 143). І тут філософія відмовляється якимось висловити свою думку з приводу причини того, що у людини виник стан відчуття свободи і благодаті. Свобода і благодать представлені як самодостатні і пов'язані з релігійним досвідом. Людина виражає своє відчуття свободи і благодаті, а не аналізує свій стан. Навіть виражаючи свій стан релігійна людина відмовляється від того, що вона правильно його виражає. Вона каже, що цей стан неможливо висловити бо він Вищий, Божественний, над всім, і над людиною також. Тут «релігійний досвід, як раз коли досягає самих своїх вершин (або глибин), стає невимовним» (Вейдле, 2001, с. 194). В цьому релігія єднається з містикою. І в цьому можна бачити сутнісну сторону релігії. «Сфера релігійного – це сфера невимовного (показуваного), «містичного» (Грязнов, 1990, с. 245).

Сучасні науковці модерністського і постмодерністського періоду розглядають особливі вищі стани людини, стани які неможливо висловити, в таких напрямках культури як релігія, містика, мистецтво. Розгляд релігії, містики й мистецтва ведеться як на прикладах західної культури так і східної. І скрізь бачаться подібні явища, подібні характеристики при розгляді особливого стану, стану ІНШОГО.

Як західний так і східний містицизм каже про одну і ту саму вищу реальність. Фіксуються одні і

ті самі характеристики і властивості цієї реальності. Про неї кажуть одне і те саме як аврамічні релігії так і брахманізм, буддизм. «Сутність, природа цієї вищої реальності, згідно вчення Махаяни, не може бути виражено словами або зроблено опис» (Завадская, 1977, с. 15). Відмовляються робити опис цієї реальності не тільки містики, але і науковці. Навіть науковці відмовляються пояснювати деякі стани людини, стверджуючи, що їх неможливо досягнути, пояснити, вважають їх «незрозумілими» (Паскаль, 1993, с. 135).

В самій містичній сучасній літературі словами вчителів-містиків можна тільки «невизначним способом наклеять ярлик на деякі перцептуальні спотворення або, в кращому випадку, – способом говорити про невизначений стан існування» (Кастанеда, 1992, с. 603).

Якщо неможна нічого сказати про стан ІНШОГО то виникають проблеми з розумінням певних філософських категорій етики. Так «про несправедливість, отже неможливість визначити критерії справедливості, є і проблемою Левінаса» (Б'юкенен, 2003, с. 92).

Для Левінаса такі проблеми встають тому що він іншого розуміє в соціальних зв'язках. «Цей зв'язок складається в обігу до абсолютно зовнішньої істоти» (Левінас, 2000, с. 298). При такому положенні береться те розуміння Іншого коли існує «винятковий стосунок між суб'єктами, які займають протилежні позиції» (Ортіс, 2003, с. 477). Тоді слушно розглядати моральні принципи, розглядати питання справедливості, встановлювати критерії цієї справедливості. Тоді слушно торкатись питань яких торкався Левінас: встановити такі відносини щоб тебе не розчавив Інший. Тоді слушно розглядати питання які висував Ліотар про суд, який дозволяє «змалювати політику, як суперечність між «я» та Іншим» (Б'юкенен, 2003, с. 92). Але в гетерології також розглядається стан ІНШОГО як стан «я» коли це «я» зовсім «внутрішньо визнає власного іншого всередині себе» (Ортіс, 2003, с. 477). При такому розгляді стан ІНШОГО визначається коли людина, образно кажучи, вмирає для всіх відносин, суєтних, безглузких. Тобто коли йде процес розпаду всього зайвого в самій людині. Тут розглядається якраз такий стан ІНШОГО. В постмодернізмі це «руйнування ілюзій, що перетворюється в красу» (Кристева, 2010, с. 138).

Сутність компенсаторного прояву стану ІНШОГО в людині – це припинення непотрібних дій і усіякої діяльності яка зайва. Також сутнісний момент прояву стану ІНШОГО є руйнування і очищення. Сам стан ІНШОГО як компенсаторне осяяння в

гетерологічних роздумах постмодернізму набуває різних назв. Це і «порожнеча, яка засвідчує про «я» яке розчинилося» (Делез, 2002, с. 160), і «розчинення особистості в безособистісному» (Батай, 2000, с. 117), і «відкритість Цілого, в якому нічого ні бачити, ні споглядати» (Делез, 2000, с. 189). Тут компенсаторне осяяння знаходить собі місце завдяки «умиротворенню, заспокоєнню і особливому стану щастя» (Кристева, 2010, с. 163).

Компенсаторне осяяння знаходить собі місце коли мова йде про «асуб'єктивну, предрефлексивну, безособистісну свідомість» (Фокин, 2002, с. 223). Про компенсаторне осяяння каже «порожнеча, яка засвідчує про «я» яке розчиняється» (Делез, 2002, с. 160).

Постмодернізм каже навіть про те, що «з часів античності вважали головною ознакою безумства, перетворення людини в «іншого» по відношенню до самого себе: «одержимий» (energumene) греків або «божевільний» (mente captus) латинян – це той, хто діє або рухається силою, прийшовшою відкільсь звідкись ззовні» (Фуко, 2010, с. 170). Тобто стан ІНШОГО, як особливий стан людини, може розумітися як патологія, божевілья. Але постмодернізм цей стан все ж таки пов'язує з творчим станом людини, з такою стадією як осяяння. Перед осяянням йде відчуття порожнечі з якої у людини виникають нові думки, почуття. Якраз на цю порожнечу більш всього і звертає увагу постмодернізм. Тому стан ІНШОГО розглядається у зв'язку з мистецтвом Дзен, де нове «виникає з повної порожнечі» (Делез, 1995, с. 168). Але це не просте осяяння зі своєю попередньою порожнечею як ніщо. Стан ІНШОГО «говорить про ніщо – про Бога, про Абсолютного Іншого» (Деррида, 2001, с. 203). Тобто стан ІНШОГО як ніщо розглядається в ряду вищих станів, таких станів як стан Бога, стан Абсолютного Іншого.

Абсолютний Інший в гетерології розуміється по-різному. Це і інша людина, яка має абсолютно інший світогляд, яку ніяк не зрозуміти. Але це і стан ІНШОГО самої людини, стан її особливого «я», коли зупиняються всі непотрібні дії. В гетерології цей стан називають по-різному. Він виникає у людини раптово компенсуючи надмірну чутливість своєю «нечутливістю (anaesthesia) – яка зустрічається, втім, виключно рідко – коли людина взагалі не відчуває задоволення» (Фуко, 2004, с. 109).

Даючи різні назви цьому стану ІНШОГО постмодернізм застерігає, що ми маємо справу з таким явищем «яке не піддається розумінню» (Ліотар, 1998, с. 59). Тобто постмодерн вказує, що «мова йде про

неіменованих» (Ліотар, 2004, с. 91). Тут постмодерн як і весь традиційний містицизм, вся традиційна теологія в багатьох випадках відмовляється пояснювати появу в людині такого явища як стан ІНШОГО. Але ця відмова існує не завжди. Постмодернізм все-таки розглядає конкретні характеристики цього явища. Постмодернізм в назвах дає перевагу «присутньому вищому» (Деррида, 1999а, с. 199), коли «самоприсутність досвіду повинно бути представлено в теперішньому, взятому як Тепер» (Деррида, 1999а, с. 80).

Постмодернізм вдається в дослідницьку діяльність з приводу стану ІНШОГО пояснюючи цей стан компенсаторними процесами в людині. Але як помічають самі представники постмодерністського напрямку філософії «сама по собі компенсація недостатня: вона не дає ясного розкриття» (Делёз, 1999, с. 62).

Постмодернізм каже про компенсаторні механізми які виникають у людини в зв'язку з тим, що у неї порушена рівновага між тілесним і духовним. Поглиблюючи таке положення судження постмодерністів зводяться до розгляду у людини таких станів які межують з безумством. Розглядаючи безумство розглядається «дія цілого компенсаторного механізму: безумство – це не знищення природи, але її забуття, вірніше, перенос із області духовного і розумового в область тілесного» (Фуко, 1997, с. 464). Але коли мова йде про стан ІНШОГО то не варто розглядати безумство, адже вмикаються механізми регуляції. І взагалі постмодерн оцінює стан ІНШОГО як вищий стан, який не перетворюється в безумство, але ламає і нищить застарілі традиції. Постмодерн розглядає стан ІНШОГО як творчий процес, який може породжувати нове. Стан ІНШОГО – це «вище знання, це здібність ламати лінію, змінювати направлення, виявляти себе у відкритому морі, робити таким чином відкриття, створювати нове» (Делёз, 2004, с. 138). Але розглядаючи стани які подібні стану ІНШОГО постмодернізм не обмежується загальними положеннями про творчі процеси людини. Постмодернізм вказує і на конкретні характеристики стану ІНШОГО. Так, наприклад, є вказівки на те, що при цьому стані у людини нема потреби у зовнішніх враженнях. Так, Юлія Крістева посилаючись на Малларме зазначає, що у людей є такі стани коли «знайшли самість і не потребують більше зовнішніх вражень» (Крістева, 2004, с. 273). В постмодернізмі такий стан розглядається як стан розкритий релігійно-містичною культурою. В повсякденному стані людина живе бажаннями. Вона багато чого бажає і в культурній сфері. Бажає слухати музику, бажає проводити наукові спостереження.

Але «за бажанням якогось наукового спостереження йде містичне споглядання» (Делёз, 1992, с. 210). Говорячи про містичне споглядання ми не можемо оминати стан ІНШОГО, адже в містичній культурі цей стан достатньо широко і детально описаний.

Філософія яка інтегрує знання не може оминати розгляд стану ІНШОГО. А гетерологія, яка традиційно веде розмови про Абсолютного Іншого не може не враховувати надбання містичної культури, яка уявляє абсолютне при описуванні конкретного стану людини. Тому тут гетерологія розкриває Абсолютного Іншого не тільки як іншу людину, яка має інший світогляд і інші природні властивості. Гетерологія також розкриває Абсолютного Іншого як священний стан самої людини, стан який очищує і знімає з людини все неважливе, наносне, все що заважає рухатись вперед, знімає всі упередженості.

Справа зовсім не в тому визначати абсолютного істинного як це робить Ліотар, і взагалі вся традиційна гетерологія, або не визначати за тими положеннями які вводить Деррида. Все зводиться до того, що ми розуміємо під абсолютним іншим. Якщо ми визначаємо конкретну предметність цього абсолютного іншого то тоді ми можемо казати чи це інтелектуальна хитрість, чи ні. Якщо де Серто робить припущення, що абсолютний інший є інтелектуальна хитрість (Certeau, 1984), то це зовсім не відноситься до стану ІНШОГО. Стан ІНШОГО як конкретний стан людини має конкретні властивості. І тут хитрість зовсім ні до чого.

Висновки

Стан ІНШОГО як особистий стан людини абсолютизується. Людина визнає цей стан як особливий, вищий, абсолютний. Тому і виникає розуміння абсолютного іншого. Але абсолютний Інший в гетерології розуміється по-різному. Це і інша людина, яка має абсолютно інший світогляд, людина яку ніяк не зрозуміти. Але це і стан ІНШОГО самої людини, стан її особливого «я», , коли зупиняються всі непотрібні дії. В гетерології цей стан називають по-різному пов'язуючи його з творчими процесами людини, з її інтуїтивними прозріннями, інсайтами, осяяннями, просвітленнями.

Розглянувши стан ІНШОГО постмодерну як предмет гетерології можна зробити чотири наступні висновки.

По-перше, ІНШИЙ постмодерну – це певний стан людини, коли вона визнає власного іншого всередині себе. Цей ІНШИЙ дивиться зсередини себе в свої рухи, дивиться своїм внутрішнім початком. Від цього всі дріб'язкові думки і дії припиняються.

Тобто, ІНШИЙ постмодерну може розумітися як додатковий регуляторний механізм який з'являється у людини в складних умовах соціального життя.

По-друге, стан ІНШОГО як додатковий регуляторний механізм людини має певні характеристики і виникає спонтанно як компенсаторна реакція на недосконалість людини проявити себе повною мірою в складних умовах навколишнього суспільного середовища.

По-третє, стан ІНШОГО як додатковий (поглиблений) регуляторний механізм вищого рівня відрізняється не просто компенсаторністю про-

цесів психіки, а має сенс як важливий для людини процес руйнування застарілих уявлень, очищення від того, що віджило свій вік і стало перешкодою для оновлення в нових умовах навколишнього середовища.

По-четверте, стан ІНШОГО припиняє усіляку неважливу діяльність. Припиняється навіть та діяльність яка на перший погляд має сенс. Адже в позасвідомому відкладається застерега неважливості тих чи інших дій. Але в свідомості таке може і не відображатися. Тому в стані ІНШОГО чомусь призупиняються ті чи інші діяння незрозуміло чому.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Батай Ж. (2000). Теория религии. Литература зла. Минск : Современный литератор.
- Багищев Г. С. (1989). Философское наследие С.Л. Рубинштейна и проблематика креативности. В *Сергей Леонидович Рубинштейн: Очерки, воспоминания, материалы*. Москва : Наука.
- Бергсон А. (1994). Два источника морали и религии. Москва : Канон.
- Б'юкенен Сн. (2003). Гетерология (heterology). В *Енциклопедія постмодернізму*. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи».
- Вандерхилл Э. (1996). Мистики XX века. Энциклопедия. Москва: МИФ – ЛОКИД.
- Вебер М. (1994). Избранное. Образ общества. Москва : Юрист.
- Вейдле В. (2001). Умирание искусства. Москва : Республика.
- Вейнингер О. (1992). Пол и характер. Москва : ТЕРРА.
- Грязнов А. Ф. (1990). Естественный язык и понимание культурно-исторических феноменов. В И.Т. Касавин (ред.). *Заблуждающийся разум?: Многообразие вненаучного знания*. (с. 239–257). Москва : Политиздат.
- Гудолл Дж. (1992). Шимпанзе в природе: поведение. Москва : Мир.
- Делёз Ж. (2004а). Переговоры 1972 – 1990. Санкт-Петербург : Наука.
- Делёз Ж. (2003). Ницше и философия. Москва : Изд-во «Ad Marginem».
- Делёз Ж. (2002). Критика и клиника. Санкт-Петербург : Machina.
- Делёз Ж. (2000). Критическая философия Канта: учение о способностях. Бергсонизм. Спиноза. Москва : ПЕР СЭ.
- Делёз Ж. (1999). Марсель Пруст и знаки. Санкт-Петербург : Алетейя.
- Делёз Ж. (1998). Различие и повторение. Санкт-Петербург : ТОО ТК «Перополис».
- Делёз Ж. (1995). Логика смысла. Москва : Издательский Центр «Академия».
- Делёз Ж. (1992). Представление Захер-Мазоха (Холодное и жестокое). В *Венера в мехах* (с. 191–313). Москва : РИК «Культура».
- Делёз Ж., Гваттари Ф. (2010). Капитализм и шизофрения: Тысяча плато. Екатеринбург: У-Фактория; Москва: Астрель.
- Делёз Ж., & Гваттари Ф. (1998). Что такое философия. Санкт-Петербург : Изд-во «Алетейя»; Москва : Институт экспериментальной социологии.
- Деррида Ж. (2001). Оставь это имя (Постскриптум) «Sauf le nom». Как избежать разговора: денегации (Comment ne pas parler). В Гурко Е. *Деконструкция: тексты и интерпретация*. Деррида Ж. Оставь это имя (Постскриптум), Как избежать разговора: денегации. Минск : Экономпресс.
- Деррида Ж. (2000). Письмо и различие. Москва : Академический Проект.
- Деррида Ж. (1999). О почтовой открытке от Сократа до Фрейда и не только. Минск : Современный литератор.
- Деррида Ж. (1999а). Голос и феномен и другие работы по теории знака Гуссерля. Санкт-Петербург : Издательство «Алетейя».
- Дюмезиль Ж. (1986). Верховные боги индоевропейцев. Москва : Наука.
- Завадская Е. В. (1977). Культура Востока в современном западном мире. Москва : Наука. Главная редакция восточной литературы.
- Каллер Д. (2006). Теория литературы: краткое введение. Москва : Астрель; АСТ.
- Кастанеда К. (1992). Сказки о силе. Второе кольцо силы. Киев : «София», Ltd.
- Колодний А. (2020). Феномен релігієзнавства. Монографія. Київ : Інтерсервіс.
- Коскі Д. (2003). Алтерність (alterity). В *Енциклопедія постмодернізму*. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи».
- Кристева Ю. (2010). Черное солнце: депрессия и меланхолия. Москва : Когито-Центр.
- Кристева Ю. (2004). Избранные труды: Разрушение поэтики. Москва : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН).
- Кристева Ю. (2004). Полілог. Київ : Юніверс.
- Кэмпбелл Дж. (2002). Мифический образ. Москва : ООО «Издательство АСТ».
- Левинас Э. (2000). Избранное. Тотальность и Бесконечное. Москва; Санкт-Петербург : Университетская книга.
- Лиотар Ж-Ф. (2004). ANIMA MINIMA. В Жак Рансьер. Эстетическое бессознательное. (с. 83–101). Санкт-Петербург; Москва : Machina.
- Лиотар Ж-Ф. (1998). Состояние постмодерна. Москва : Институт экспериментальной социологии; Санкт-Петербург : Алетейя.

- Марсель Г. (1995). Трагическая мудрость философии. Избранные работы. Москва : Издательство гуманитарной литературы.
- Мерло-Понти М. (2001). Знаки. Москва : Искусство.
- Мурашкин М.Г. (2020). Записи 2019 года. Дніпро: СІС.
- Мурашкин М.Г. (2006). Записи 2000 года. Дніпропетровськ: СІС.
- Назюо Хуан-Давид. (2015). Пять уроков по теории Жака Лакана. Москва : Институт общегуманитарных исследований.
- Ортіс Ліза М. (2003). «Я»/інший (self/other) В *Енциклопедія постмодернізму*. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи».
- Паскаль Фаня. (1993). Витгенштейн: личные воспоминания. В Людвиг Витгенштейн: человек и мыслитель (с. 97–138). Москва: Издательская группа «Прогресс», «Культура».
- Рубинштейн С. Л. (1973). Проблемы общей психологии. Москва.
- Уотс А. (2004). Это Оно. Что такое просветление. Москва: ООО «Изд-во АСТ».
- Уотс А. (1996). Дао – путь воды. Киев : София, Ltd.
- Фокин С. Л. (2002). Жиль Делёз и его «метафизические фантазии» на тему «что такое литература?». В Жиль Делёз. Критика и клиника (с. 216–239). Санкт-Петербург : Machina.
- Фромм Э. (1992). Душа человека. Москва : Республика.
- Фуко М. (2010). Психическая болезнь и личность. Санкт-Петербург : ИЦ «Гуманитарная Академия».
- Фуко М. (2004). Использование удовольствий. История сексуальности. Т.2. Санкт-Петербург : Академический проспект.
- Фуко М. (1997). История безумия в классическую эпоху. Санкт-Петербург : Университетская книга.
- Хабермас Ю. (2003). Философский дискурс о модерне. Москва : Весь Мир.
- Хюбшер А. (1994). Мыслители нашего времени (62 портрета). Москва : Изд-во ЦТР МГП ВОС.
- Эко У. (2014). Искусство и красота в средневековой эстетике. Москва : АСТ: CORPUS.
- Элиаде М. (2009). История веры и религиозных идей: От Гаутамы Будды до триумфа христианства. Москва : Академический Проект.
- Элиаде М., Кулиано, И. (2011). Словарь религий обрядов и верований. Москва : Академический Проект.
- Certeau Michel de. (1984). *The Practice of Everyday Life* / trans. Steven Rendall. Berkeley, CA: University of California Press.
- Levinas E. (1987). *Time and Other Additional Essays* / trans. R. Cohen, Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.
- Lyotard Jean-Francois. (1988). *The Differend: Phrases in Dispute* / trans. G. Van Den Abeele, Manchester : Manchester University Press.

REFERENCES

- Buckenen, En. (2003). Geterologija (heterology) [Heterology (heterology)]. *Enciklopedija postmodernizmu – Encyclopedia postmodernism*. Kyiv: Vid-vo Solomii Pavlichko «Osnovi».
- Bataj, Zh. (2000). *Teorija religii. Literatura zla [The theory of religion. The literature of evil]*. Minsk: Sovremennij literator.
- Batishhev, G. S. (1989). Filosofskoe nasledie S.L. Rubinshtejna i problematika kreativnosti [Philosophical heritage of S.L. Rubinstein and the problem of creativity]. In S. L. Rubinshtejn. *Ocherki, vospominaniya, materialy – Essays, memoirs, materials*. Moskva: Nauka.
- Bergson, A. (1994). *Dva istochnika morali i religii [two sources of morality and religion]*. Moskva: Kanon.
- Certeau, Michel de. (1984). *The Practice of Everyday Life*. Steven Rendall (Ed.). Berkeley, CA: University of California Press.
- Deljoz, Zh. (2004a). *Peregovory 1972–1990 [Negotiations 1972–1990]*. Sankt-Peterburg: Nauka.
- Deljoz, Zh. (1992). *Predstavlenie Zaher-Mazoha (Holodnoe i zhestokoe) [Sacher-Masoch performance (Cold and cruel)]. Venera v mehah – Venus in furs*. (s. 191–313). Moskva: RIK «Kul'tura».
- Deljoz, Zh. (1995). *Logika smysla [The logic of meaning]*. Moskva: Izdatel'skij Centr «Akademija».
- Deljoz, Zh. (1998). *Razlichie i povtorenie [Difference and Repetition]*. Sankt-Peterburg: TOO TK «Peropolis».
- Deljoz, Zh. (1999). *Marsel' Prust i znaki [Marcel Proust and signs]*. Sankt-Peterburg: Aletejja.
- Deljoz, Zh. (2000). *Kriticheskaja filosofija Kanta: uchenie o sposobnostjah. Bergsonizm. Spinoza [Kant's Critical Philosophy: The Study of Ability. Bergsonism. Spinoza]*. Moskva: PER SJe.
- Deljoz, Zh. (2002). *Kritika i klinika [Criticism and clinic]*. Sankt-Peterburg: Machina.
- Deljoz, Zh. (2003). *Nishe i filosofija [Nietzsche and philosophy]*. Moskva: Izd-vo «Ad Marginem».
- Deljoz, Zh., & Gvattari, F. (1998). *Chto takoe filosofija [What is philosophy]*. Sankt-Peterburg: Izd-vo «Aletejja»; Moskva: Institut jeksperimental'noj sociologii.
- Deljoz, Zh., & Gvattari, F. (2010). *Kapitalizm i shi-zofrenija: Tysjacha plato [Capitalism and Schizo-Frenia: A Thousand Plateaus]*. Ekaterinburg: U-Faktorija; Moskva: Astrel'.
- Derrida, Zh. (1999). *O pochtovoj otkrytke ot Sokrata do Frejda i ne tol'ko [About a postcard from Socrates to Freud and beyond]*. Minsk: Sovremennij literator.
- Derrida, Zh. (1999a). *Golos i fenomen i drugie ra-boty po teorii znaka Gusserlja [Voice and Phenomenon and other works on the theory of the Husserl sign]*. Sankt-Peterburg: Izda-tel'stvo «Aletejja».
- Derrida, Zh. (2000). *Pis'mo i razlichie [Writing and distinction]*. Moskva: Akademicheskij Proekt.
- Derrida, Zh. (2001). *Ostav' jeto imja (Postskriptum) «Sauf le nom»*. Kak izbezhat' razgovora: denegacii (Comment ne pas parler) [Leave this name (Postscript) "Sauf le nom". How to avoid conversation: money (Comment ne pas parler)]. *Dekonstrukcija: teksty i interpretacija*. Derrida Zh. *Ostav' jeto imja (Postskriptum), Kak izbezhat' razgovora: denegacii – Deconstruction: Texts and Interpretation*. Derrida J. *Leave That Name (Postscript), How to Avoid Conversation: Money*. Gurko E. (Ed.). Minsk: Jekonopress.
- Djumezil', Zh. (1986). *Verhovnye bogi indo-evropejcev [The supreme gods of the Indo-Europeans]*. Moskva: Nauka.
- Fokin, S. L. (2002). *Zhil' Deljoz i ego «metafizi-cheskie fantazii» na temu «chto takoe literatura?» [Gilles Deleuze and his "metaphysical fantasies" on the topic "what is literature?"]*. *Zhil' Deljoz. Kritika i klinika – Gilles Deleuze. Criticism and Clinic* (pp. 216–239). Sankt-Peterburg: Machina.
- Fromm, Je. (1992). *Dusha cheloveka [Human soul]*. Moskva: Respublika.
- Fuko, M. (1997). *Istorija bezumija v klassicheskuju jepohu [History of insanity in the classical era]*. Sankt-Peterburg : Universitetskaja kniga.

- Fuko, M. (2004). Ispol'zovanie udovol'stvij. Istorija seksual'nosti [Use of pleasures. The history of sexuality]. (Vol. 2). Sankt-Peterburg: Akademicheskij prospekt.
- Fuko, M. (2010). *Psichicheskaja bolezni i lichnost'* [Mental illness and personality]. Sankt-Peterburg: IC «Gumanitarnaja Akademija».
- Grjaznov, A. F. (1990). Estestvennyj jazyk i poni-manie kul'turno-istoricheskikh fenomenov [Natural language and understanding of cultural and historical phenomena]. I.T. Kasavin (Ed.). *Delusional Mind?: Variety of Extra-scientific Knowledge*. (pp. 239–257). Moskva: Politizdat.
- Gudoll, Dzh. (1992). *Shhimpanze v prirode: povedenie* [Chimpanzees in nature: behavior]. Moskva: Mir.
- Habermas, Ju. (2003). *Filosofskij diskurs o modern* [Philosophical discourse about modernity]. Moskva: Ves' Mir.
- Hjubsher, A. (1994). *Mysliteli nashogo vremeni (62 portreta)* [Thinkers of our time (62 portraits)]. Moskva: Izd-vo CTR MGP VOS.
- Jeko, U. (2014). *Iskusstvo i krasota v srednevekovoj jestetike* [Art and beauty in medieval aesthetics]. Moskva: AST: CORPUS.
- Jeliade, M., & Kuliano, I. (2011). *Slovar' religij obrjadov i verovanij* [Art and beauty in medieval aesthetics]. Moskva: Akademicheskij Proekt.
- Jeliade, Mircha. (2009). *Istorija very i religioznych idej: Ot Gautamy Buddy do triumfa hristianstva* [A History of Faith and Religious Ideas: From Gautama Buddha to the Triumph of Christianity]. Moskva : Akademicheskij Proekt.
- Kaller, D. (2006). *Teorija literatury: kratkoe vvedenie* [Literature theory: a short introduction]. Moskva: Astrel'; AST.
- Kastaneda, K. (1992). *Skazki o sile. Vtoroe kol'co sily* [Tales of Strength. Second ring of power]. Kyiv: «Sofija», Ltd.
- Kjempbell, Dzh. (2002). Mificheskij obraz [Mythical image]. Moskva: OOO «Izdatel'stvo AST».
- Kolodnij, A. (2020). Fenomen religieznostva [The phenomenon of religiosity]. Kyiv : Interservis.
- Koski, D. (2003). Alternost' (alterity) [Alterity]. *Enciklopedija postmodernizmu – Encyclopedia of Postmodernism*. Kyiv: Vid-vo Solomii Pavlichko «Osnovi».
- Kristeva, Ju. (2004). *Izbrannye trudy: Razrushenie pojetiki* [Selected Works: The Destruction of Poetics]. Moskva: «Rossijskaja politicheskaja jenci-klopedija» (ROSSPJEN).
- Kristeva, Ju. (2010). *Chernoje solnce: depressija i melanholija* [Black sun: depression and melancholy]. Moskva: Kogito-Centr.
- Kristeva, Ju. (2004). *Polilog* [Polylog]. Kyiv: Junivers.
- Levinas, E. (1987). *Time and Other Additional Essays*. (R. Cohen, Trans.). Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.
- Levinas, Je. (2000). *Izbrannoe. Total'nost' i Bes-konechnoe* [Favorites. Totality and Infinite.]. Moskva; Sankt-Peterburg: Universitetskaja kniga.
- Liotar, Zh-F. (1998). *Sostojanie postmoderna* [Postmodern state]. Moskva: Institut jeksperimental'noj sociologii; Sankt-Peterburg : Aletejja.
- Liotar, Zh-F. (2004). ANIMA MINIMA. *Zhak Rans'er. Jesteticheskoe bessoznatel'noe – Jacques Ransier. Aesthetic unconscious*. (pp. 83–101). Sankt-Peterburg; Moskva: Machina.
- Lytard, Jean-Francois. (1988). *The Differend: Phrases in Dispute*. (G. Van Den Abeele, Trans.). Manchester: Manchester University Press.
- Marsel', G. (1995). *Tragicheskaja mudrost' filosofii. Izbrannye raboty* [Tragic wisdom of philosophy. Selected works]. Moskva: Izdatel'stvo gumanitarnoj literatury.
- Merlo-Ponti, M. (2001). *Znaki* [Signs]. Moskva: Iskusstvo.
- Murashkin, M. G. (2006). *Zapisi 2000 goda* [Records from 2000]. Dnipro-petrovsk: SICH.
- Murashkin, M.G. (2020). *Zapisi 2019 goda* [Records from 2000]. Dnipro: SICH.
- Nazio, Huan-David. (2015). *Pjat' urokov po teorii Zhaka Lakana* [Five lessons on the theory of Jacques Lacan]. Moskva: Institut obshhegumanitarnyh issledovanij.
- Ortis, Liza M. (2003). «Ja»/inshij (self/other) ["I" / inshy (self / other)]. *Enciklopedija postmodernizmu – Encyclopedia of postmodernism*. Kyiv: Vid-vo Solomii Pavlichko «Osnovi».
- Paskal', Fanja. (1993). Vitgenshtejn: lichnye vos-pominanija [Wittgenstein: Personal Memories]. *Ljudvig Vitgenshtejn: chelovek i myslitel' – Ludwig Wittgenstein: Man and Thinker*. (pp. 97–138). Moskva: Izdatel'skaja gruppa «Progress», «Kultura».
- Rubinshtejn, S. L. (1973). *Problemy obshhej psihologii* [Problems of general]. Moskva.
- Uots, A. (1996). *Dao – put' vody* [Tao is the path of water]. Kiev: Sofija, Ltd.
- Uots, A. (2004). *Jeto Ono. Chto takoe prosvetlenie* [This is it. What is enlightenment]. Moskva: OOO «Izd-vo AST».
- Vanderhill, Je. (1996). *Jenciklopedija* [Mystics of the 20th century. Encyclopedia]. Moskva: MIF – LOKID.
- Veber, M. (1994). *Izbrannoe. Obraz obshhestva* [Favorites. The image of society]. Mo-skva: Jurist.
- Vejdle, V. (2001). *Umiranje iskusstva* [The dying of art]. Moskva: Respublika.
- Vejninger, O. (1992). *Pol i harakter* [Gender and character]. Moskva: TERRA.
- Zavadskaja, E.V. (1977). *Kultura Vostoka v sovremenom zapadnom mire* [Culture of the East in the modern Western world]. Moskva: Nauka. Glavnaja redakcija vostochnoj literatury.

Мурашкін Михайло

Доктор філософських наук, професор
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ

Email: michailmurashkin@gmail.com

Цитування: Мурашкін, М. (2020). Стан ІНШОГО постмодерну як предмет гетерології. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 23 (10), 68–78. doi: 10.15421/172094

Citation: Murashkin, M. (2020). Stan INShOHO postmodernu yak predmet heterolohii [The state of OTHER postmodernism as a subject of heterology]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 23 (10), 68–78. doi: 10.15421/172094

Стаття надійшла / Article arrived: 13.10.2020

Схвалено до друку / Accepted: 29.10.2020